

Заходи активного втручання передбачають негайну редакцію правоохоронних органів у випадках, коли прогаяння потягне за собою безпосереднє посягання (наприклад, затримання злочинця під час готування до незаконного заволодіння транспортними засобами або замах на цей злочин; створення умов для перетворення розпочатої злочинної діяльності на невдале готування або замах тощо) [1, с. 145].

Враховуючи зазначене та виходячи з результатів спеціальних наукових досліджень, В.В. Голіна з приводу змісту спеціально-кримінологічного запобігання злочинності зробив наступні висновки: а) виявлення і припинення більшості злочинів цілком можливе на ранньому етапі [2]; б) ефективність діяльності по припиненню злочинів багато в чому залежить від професіоналізму діяльності спеціальних органів та їх співробітників [3, с. 15]; в) проблема припинення злочинів потребує подальшої теоретичної розробки та вдосконалення практичного їх впровадження [4]; г) кримінологічний аспект припинення злочинів значно ширший, ніж кримінально-правовий і оперативні аспекти [5, с. 37].

Список використаних джерел

1. Кримінологія : підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуська та ін. ; за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкіна. - Харків : Право, 2014. - 440 с.
2. Блувштейн Ю.Д., Зарин М.И., Романов В.В. Профилактика преступлений: Учебное пособие. - Минск: РИО Минск ВШ МВД СССР, 1986. - 230 с.
3. Корнієнко М.В. Управління силами і засобами органів внутрішніх справ при ускладненні оперативної обстановки у сфері охорони громадського порядку: Автореф... дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. - Х.: Харк. ун-т внутр. справ, 2000. - 20 с.
4. Джужа О.М., Василевич В.В., Кирилюк А.В. Теоретичні проблеми сучасного погляду на розвиток кримінології // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) [Електронний ресурс]. - 2002. - № 6. - Режим доступу до журн.: Шр://тдбс.паіаі.кіеу.иа./Оита1/біехі/6_17.Бі:т/
5. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. / Голіна В.В. - Х.: Нац. юрид. акад. України, 2011. - 120 с.

Топчій В.В., доктор юридичних наук, доцент, заслужений юрист України, завідувач кафедри кримінального права та кримінології Національного університету ДПС України

Актуальні питання щодо заходів протидії проявам тероризму в Україні

На сучасному етапі розвитку українського суспільства відбуваються кардинальні трансформації. Сьогодні у світі є чітке усвідомлення, що однією з головних загроз його спокою і безпеки є тероризм. І це цілком слушно,

зважаючи на його природу. На тлі посилення загроз і зростання нестабільності у світі постають нові виклики міжнародній безпеці. Такі загрози, як поширення зброї масового ураження, міжнародний тероризм, транснаціональна організована злочинність, нелегальна міграція, піратство, ескалація міждержавних і громадянських конфліктів, стають дедалі інтенсивнішими, охоплюють нові регіони і держави.

Сучасні умови розвитку терористичної активності зумовлюють необхідність комплексного підходу до протидії цьому явищу з використанням усіх наявних засобів у межах правового поля. Для ефективної протидії необхідно максимально використовувати можливості всіх галузей права, проте в першу чергу кримінально-правового регулювання даної проблематики.

Актуальність дослідження вказаної проблематики підтверджується постійним зростанням регіональних загроз міжнародній безпеці, які за своїми негативними наслідками можуть мати потенціал глобального впливу. Протягом останніх років світова спільнота усвідомила, що тероризм починає домінувати над такими небезпечними світовими загрозами, як організована злочинність, наркобізнес, ядерні та екологічні катастрофи. Це обумовлюється насамперед тим, що тероризм стає найпоширенішим засобом вирішення конфліктів і тиску на владні структури різних держав.

Від початку антитерористичної операції станом на квітень 2015 року засуджено 94 терористи. До суду передано 329 обвинувальних актів, засуджено 94 особи, з них понад 10 осіб отримали терміни від 8 до 13 років позбавлення волі [1]. Таким чином питання вжиття заходів протидії тероризму в Україні є нагальним та важливим.

Метою даної роботи є проаналізувати діючий стан заходів протидії проявам тероризму в Україні.

Тероризм є багатоаспектним соціальним феноменом. Тому для пошуку адекватної та ефективної протидії цій серйозній загрозі необхідний її аналіз з різних позицій. Тероризм - суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей [3].

Терористичні злочини, що є особливою та найнебезпечнішою формою екстремізму, можуть здійснюватися в різних формах, але серед усіх можна виділити дві основні ознаки: по-перше, вони спрямовані на те, щоб викликати у населення відчуття страху, безпорадності та незахищеності за рахунок організованого й жорстокого насилля або погрози; по-друге, їм притаманний цілеспрямований тиск на органи влади, міжнародні організації, фізичних або юридичних осіб з метою досягнення потрібних терористам наслідків за рахунок дій адресатів впливу [2, с. 46].

Розвиток прогресу породжує нові види тероризму, руйнівна сила яких постійно зростає. Так, життя сучасного суспільства залежить від електронних баз даних та інформації, що передається ними. У зв'язку з цим, життєво важливі сфери діяльності будь-якої держави стали відкритими для комп'ютерних

спеціалістів які чинять неправомірний доступ до комп'ютерів та інформації. Тому загроза нового виду тероризму - інформаційного або електронного - нині набуває особливого значення.

Зростає тероризм, заснований на релігійній та етнічній ненависті. Особливу небезпеку становить високий рівень нелегальної міграції, насамперед з тих країн, де діють терористичні організації. Небезпечний потенціал несуть у собі намагання висвітлювати терористичну проблематику без глибокого проникнення у тему і розуміння її природи. Саме через це в публічному просторі з'являються небезпечні гасла, зокрема, щодо зв'язку тероризму з певною релігією або національністю, висуваються пропозиції боротьби з тероризмом, які в основному базуються на насильницьких стереотипах.

Цілком очевидно, що, за сучасного рівня розвитку світових інформаційних, фінансових, транспортних й інших ресурсів, насиченості індустріальних мегаполісів небезпечними виробництвами і розгалуженими системами життєзабезпечення наслідки від можливих терористичних атак можуть бути катастрофічними. Вчорашні інтелектуальні, технологічні, інформаційні та фінансові бар'єри для новітніх терористів вже не є гарантованою перешкодою на шляху оволодіння і застосування ними хімічної, біологічної, радіоактивної та кібернетичної зброї.

Що стосується національної політики запобігання тероризму, то у ст. 3 Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму від 16 травня 2005 року вказується, що «кожна Сторона вживає таких заходів, які можуть бути необхідними для поліпшення й розвитку співробітництва між національними органами з метою запобігання терористичним злочинам та їхнім негативним наслідкам, зокрема, шляхом: а) здійснення обміну інформацією; б) удосконалення фізичного захисту осіб й об'єктів; в) поліпшення навчання й планів координації дій на випадок надзвичайних громадських ситуацій» [4].

Забезпечення миру, міжнародної безпеки та міжнародного правопорядку є одним із найактуальніших питань та завдань для кожної держави світу. Міжнародний тероризм порушує гармонійний розвиток, а також міжнародний мир та безпеку. У таких умовах боротьба з тероризмом стала одним з пріоритетних напрямів діяльності кожної держави зокрема та міжнародної спільноти загалом.

Проаналізувавши стан розвитку внутрішньополітичної ситуації в Україні, Рада національної безпеки і оборони України відзначає, що останнім часом надзвичайно серйозною проблемою стає підвищення рівня терористичної загрози в Україні. Основними причинами тероризму є радикалізм, екстремізм, політизація проблематики міжнаціональних, етноконфесійних відносин, поширення громадянської нетерпимості та протистояння, насамперед у площині суспільно-політичних відносин, а також негативний вплив міжнародних терористичних і релігійно-екстремістських організацій [5].

Президент України ввів у дію рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про надзвичайні заходи протидії російській загрозі та проявам тероризму, підтримуваним Російською Федерацією», [передає](#) прес-служба глави держави. Згідно з рішенням РНБО, Кабінету міністрів України

доручено: негайно надати допомогу постраждалим від терористичних актів на Донбасі, насамперед мирним жителям Маріуполя; розробити низку законопроектів, зокрема щодо вдосконалення Антитерористичного центру при СБУ, а також щодо встановлення кримінальної відповідальності за злочини проти людяності; спільно з Нацрадою з питань телебачення і радіомовлення припинити поширення російської інформаційної агресії, здійснюваної з використанням іноземних та вітчизняних ЗМІ; спільно з місцевими державними адміністраціями у двотижневий термін забезпечити облаштування місць для тимчасового розміщення людей, евакуйованих з окремих територій Донецької, Луганської областей [6].

Підводячи підсумок, можна зробити висновок, що тероризм є комплексною проблемою і тому протидіяти йому слід у спосіб здійснення системи економічних, соціальних, правових, інформаційно-пропагандистських, оперативно-розшукових та організаційно-технічних заходів. Ці заходи повинні здійснюватися як на національному, так і на міждержавному рівнях.

Аналізуючи діючий стан протидії проявам тероризму, слід зауважити, що загалом ця проблематика потребує особливої уваги науковців доопрацювання питань координації діяльності всіх владних структур, до компетенції яких віднесене запобігання терористичним загрозам на національному рівні, створення у суспільстві умов для консолідації громадськості при вирішенні тих проблем сучасного українського суспільства, наявність яких може спричинити прояви тероризму.

На сучасному етапі історичного розвитку України плідна соціальна взаємодія державних інститутів і громадських об'єднань - найкращий шлях протидії тероризму. Це стосується запобігання йому як у внутрішньодержавному, так і в міжнародному плані. Створення в Україні ефективної системи протидії тероризму та екстремізму було б істотним внеском у світову безпеку, при цьому України як частина міжнародного співтовариства закріплювався б як цивілізована демократична держава, що дійсно відповідає національним інтересам українського народу. При визначенні практичних шляхів боротьби з проявами тероризму в Україні хочу зосередити увагу на важливості посилення роботи за такими двома напрямками: активна участь громадянського суспільства та внесення змін до законодавства.

Вважаю, що заходи протидії проявам терористичних актів на території України повинні в першу чергу базуватися на оптимізації координації діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом; підвищенню рівня захищеності громадян від терористичних посягань; зміцненню міжнародної взаємодії у сфері боротьби з тероризмом. забезпеченні захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Список використаних джерел

1. В СБУ заявили, що за час АТО уже засуджено 94 терористи // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2015/04/18/7065125/>

2. Ємельянов В. Проблеми кримінально-правової протидії тероризму / В. Ємельянов // Державна політика протидії тероризму: Збірник матеріалів круглого столу, 24 лютого, 2011 року / за ред. М. Г. Гуцало. - К. : НІСД, 2011. - 120 с.

3. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 року № 638-IV. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/638-15>

4. Про запобігання тероризму: Конвенція Ради Європи від 16 травня 2005 року (ратифікована 31 липня 2006 року із заявами та застереженнями) // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU05331.html

5. Про заходи щодо посилення боротьби з тероризмом в Україні: Рішення Ради Національної безпеки та оборони України від 25 травня 2012 року // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0001525-12>

6. Про надзвичайні заходи протидії російській загрозі та проявам тероризму, підтримуваним Російською Федерацією: Рішення Ради Національної безпеки та оборони України від 25 січня 2015 року / Указ Президента України № 85/2015 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rnbo.gov.ua/documents/386.html>

Колб О.Г., доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінології та
кримінально-виконавчого права НАВС

Крук О.М., здобувач кафедри кримінології та
кримінально-виконавчого права НАВС

Поняття та основні ознаки короткочасних виїздів засуджених за межі колонії

Розглядаючи інститут виїзду засуджених за межі установи, не можна оминати увагою й змістовну сторону цієї проблеми, бо ст. 111 КВК України не містить визначення цього поняття, обмежуючись лише констатацією існування такого інституту та його підстав. У логіці визнається, що розмірковуючи, наприклад, про право, слід знати зміст цього поняття; викладаючи курс науки, лектор має роз'яснити зміст основних її понять і т. д. Зміст поняття, не поданий у слові, що виражає поняття безпосередньо, не є очевидним [1]. Це цілком стосується й короткочасних виїздів засуджених, оскільки із самого цього терміну нам ще не відомий зміст поняття, а законодавець його не розкриває.

За підходами, існуючими у філософії, поняття є найпростішою формою теоретичного пізнання (мислення), що в загальному виді відбиває найістотніші властивості предметів та явищ, відбиває (називає, позначає) предмети в їх сутнісних ознаках. При цьому ознаками виступають певні властивості предметів, завдяки яким вони є подібними чи відрізняються. Мати поняття про предмет або явище означає знати, які ознаки їм притаманні в дану зв'язку і